

4. Токарчук Я. О., Мотишена І. С. Використання кросвордів на уроках технологій як засіб розвитку пізнавальних інтересів учнів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Вінниця, 2015. Вип. 42. С. 75–80.
5. Хижняк І. А. Методичні аспекти розроблення й застосування електронних посібників із мови для початкової школи. *Інформаційні технології в освіті*: зб. наук. пр. Слов'янськ, 2016. Вип. 3. С. 72–83.

Дарина Черніцька,
студентка
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка;
науковий керівник – доктор філософії в галузі філології,
викладач Юлія Костюк

ЕМОЦІЙНО-ЕКСПРЕСИВНА ЛЕКСИКА В ІНТЕРНЕТ- КОМУНІКАЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ КОРПУСУ РАУКУ)

Сучасна інтернет-комунікація формує новий тип мовного середовища, у якому емоційно-експресивна лексика відіграє ключову роль, адже саме вона компенсує відсутність невербальних засобів і дозволяє мовцеві передати емоційний стан, ставлення та інтонацію. Теоретичні засади дослідження цього явища спираються на розмежування понять емоційності та емотивності. Як зазначає Я. Гнезділова, емоційність є спонтанною реакцією, тоді як емотивність – «усвідомлена та цілеспрямована мовленнєва діяльність, що передбачає ретельний добір мовних ресурсів» [2, с. 17]. Н. Бойко акцентує, що експресивні слова становлять окрему групу лексики, оскільки вони «допомагають описати емоції та реакції, відрізняючись від нейтральної лексики своєю виразністю» [1, с. 7–8]. В. Чабаненко вважає, що експресія – це не лише емоційність, а «підсилення та акцентування, що збільшує емоційний вплив вислову» [4, с. 6–7]. Таким чином, емоційно-експресивна лексика є багаторівневим явищем, яке охоплює оцінність, інтенсивність, образність і стилістичне забарвлення.

Інтернет-комунікація має низку специфічних рис, які сприяють активному використанню забарвленої лексики: гіпертекстовість, дистантність, анонімність, поліфонічність, відсутність невербальних сигналів. Як зазначає С. Чемеркін, мову соцмереж варто розглядати як «спеціальний різновид розмовної мови, що функціонує у сфері Інтернет-комунікації» [5, с. 177]. У цьому середовищі емоційно-експресивні одиниці стають засобом швидкого реагування, самовираження, підтримки або протесту. Особливо це помітно після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну, коли мова українців у соцмережах зазнала значних трансформацій: зросла кількість негативно забарвлених висловів, активізувалися сарказм, лайка, неологізми воєнного часу, а також патріотична риторика.

Практичний аналіз корпусу PAWUK [6], що вміщує україномовні тексти, які з 2022 року з'являються в інтернеті, зокрема на відібраних веб-сторінках й у соціальних мережах, показав, що причини використання емоційно-експресивної лексики пов'язані з потребою передати емоції, згуртуватися навколо спільної позиції, висловити протест або підтримку. У політичних дискусіях користувачі активно вдаються до різко негативних висловів, що відображають емоційний стан суспільства. Наприклад: *Наша школа у Києві. Так виглядає бажання ху*ла до перемир'я* (twitter, 2025-04-24); *Україну здав блазень... місце в психлікарні* (twitter, 2025-04-29). Такі вислови демонструють високий рівень напруги, недовіри та розчарування, що характерно для воєнного часу. У мовному конфлікті, який активно обговорюється в соцмережах, експресивність також відіграє важливу роль. Користувачі використовують як обценну, так і оцінну лексику: *...рашистське бидло знущається з України...* (twitter, 2025-04-13); *російська мова... = ознаки малороса, довбо*оба або зрадника* (twitter, 2025-05-07). Такі приклади демонструють, що емоційно-експресивна лексика стає інструментом мовної самооборони та маркером національної ідентичності.

Значну частину корпусу становлять слова, утворені за допомогою суфіксів суб'єктивної оцінки: *малесенький, рідненький, злючка, котяра,*

дідуган. Вони можуть мати як позитивне, так і негативне забарвлення залежно від контексту: *Такий він солодкий і малесенький!* (youtube, 2022-06-27) – позитив; *старий... дідуган... якому немає що втрачати* (telegram, 2023-01-05) – негатив. Такі одиниці підтверджують думку О. Малиненко про те, що емоційність закріплюється у значенні слова і відображає ставлення мовця [3, с. 188].

У корпусі широко представлені неологізми воєнного часу, що виникли внаслідок соціальних потрясінь: *бавовна, орки, чисте небо, зрадо*об, бандеромобіль, свинособака, наволонтерити, деокупація, ухлянт*. Наприклад: *Хлопки? Знову бавовна* (youtube, 2022-04-28); *орки поїдуть додому...* (youtube, 2022-04-01); *Перемога для мене – деокупація рідного Криму* (twitter, 2022-04-18). Такі слова виконують номінативну, оцінну та експресивну функції, а також формують новий пласт української воєнної лексики.

Негативно забарвлена лексика у корпусі значно переважає. Зафіксовано численні приклади обценної лексики, яка використовується як для образи, так і для емоційного розрядження: *Ця бл*дюга зараз аж пищить від радості...* (youtube, 2025-05-09); *То може ти... просто йди на*уй!* (youtube, 2022-12-03). Водночас частина обценної лексики може мати позитивне забарвлення, що підтверджує залежність емоційної оцінки від контексту.

Позитивно забарвлена лексика також присутня, хоча й меншою мірою. Це слова вдячності, підтримки, захоплення: *Слава Богу... ти найкращий* (youtube, 2022-08-12); *Ти молодчина!!! Ми тебе підтримуємо!* (youtube, 2023-03-19); *Віталій Кім, ти наше сонечко* (youtube, 2022-06-27). Такі вислови виконують функцію емоційної підтримки та згуртування.

У корпусі широко представлені молодіжні сленгізми (*сігма, крінж, рофл, краш*), діалектизми (*файно, бахур, легінь, кобіта*), одиниці, що походять із кримінального жаргону (*барига, кодро, пахан, шмаляти*). Вони виконують функцію групової ідентифікації та стилістичного маркування: *...ти по ходу...*

просто скуф (telegram, 2023-10-27); *Стерненко файний чувак...* (youtube, 2022-04-04); *Путін думає що він пахан...* (youtube, 2025-04-27).

Фразеологізми та паремії у корпусі представлені як традиційні, так і трансформовані: *або пан, або пропав* (youtube, 2025-02-24); *баба з воза – кобилі легше* (youtube, 2023-03-11); *стіни мають вуха* (youtube, 2023-12-18); *ці руки нічого не крали* (telegram, 2025-04-15). Частина з них набуває нового емоційного забарвлення або використовується в іронічному ключі.

Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що емоційно-експресивна лексика стала одним із найпотужніших інструментів інтернет-комунікації українців у період повномасштабної війни. Вона відображає колективний емоційний стан суспільства, фіксує переживання страху, болю, гніву, але водночас - солідарності, підтримки та віри. Аналіз корпусу PAWUK показав, що негативно забарвлена лексика переважає, що зумовлено воєнним контекстом, однак позитивні вислови відіграють важливу роль у формуванні психологічної стійкості. Неологізми, сленг, діалектизми, арготизми та фразеологізми створюють багатий і динамічний мовний простір, у якому відображаються соціальні процеси, зміни у світогляді та мовній поведінці українців. Емоційно-експресивна лексика не лише передає емоції, а й формує нову мовну норму, стає засобом самоідентифікації, опору та культурної пам'яті. Саме тому її дослідження є важливим для розуміння сучасної української мови, її розвитку та ролі в умовах війни.

Список використаної літератури

1. Бойко Н. І. Українська експресивна лексика: семантичний, лексикографічний і функціональний аспекти: Монографія. Ніжин: Вид-во «Аспект-Поліграф», 2005. 552 с.
2. Гнезділова Я. Емоційність та емотивність сучасного англomовного дискурсу: структурний, семантичний і прагматичний аспекти: дис. канд. філол. наук: 10.02.04. Київ: Київський державний лінгвістичний університет, 2007. 291с.

3. Малиненко О. Особливості лінгвістичної категоризації емоцій. *Нова Філологія*. 2014. №62. С. 186-192.
4. Чабаненко В. А. Стилїстика експресивних засобів української мови: Монографія. Запоріжжя: ЗДУ, 2002. 351с.
5. Чемеркін С. Г. Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси: монографія. Київ : НАН України. Інститут української мови, 2009. 240 с.
6. Kieraś, W., Kobyliński, Ł., Komosińska, D., Rudolf, M., Shvedova, M., Zwierzchowska, A. PAWUK: Extensive Annotated Web Corpus of Ukrainian. In: Lees, M.H., et al. *Computational Science – ICCS 2025*. ICCS 2025. Lecture Notes in Computer Science, vol 15904. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-97629-2_7.

Яворівська Наталія,
студентка
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка;
науковий керівник – доктор філософії в галузі філології,
викладач Юлія Костюк

ВЗАЄМОДІЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ Й ДІАЛЕКТІВ ЯК ОСНОВА УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ПРАЦЯХ В. СІМОВИЧА

Становлення спільноти як нації нерозривно пов'язане із формуванням її культурних та духовних основ. У цьому процесі важливу роль відіграють історичні традиції, культурна спадщина та система цінностей народу, проте саме мова є ключовим чинником формування національної ідентичності, оскільки відображає історичний розвиток народу та його цінності. Водночас мовна система не є однорідною: поряд із літературною формою функціонують територіальні діалекти, які відображають регіональні особливості мовлення та утворюють важливе підґрунтя розвитку усталених правил мови.

Проблема співвідношення літературної мови й народних говорів займає важливу нішу в українському мовознавстві. Значний внесок у дослідження даного питання зробив Василь Сімович. У своїх працях він окреслював ознаки